

ДИЗАЙН

УДК [061.2:7.012]-027.541

Цитування:

Яковець І. О., Луговський О. Ф. Регіональна своєрідність розвитку дизайн-освітніх осередків. *Мистецтвознавчі записки: зб. наук. праць*. 2021. Вип. 39. С. 3-9.

Yakovets I., Luhovskyi O. (2021). Regional originality of development of design-educational centers. *Mystetstvoznavchi zapysky: zb. nauk. prats'*, 39, 3-9 [in Ukrainian].

Яковець Інна Олександрівна,
доктор мистецтвознавства, доцент,
завідувачка кафедри дизайну Черкаського
державного технологічного університету,
<https://orcid.org/0000-0001-5069-5857>
innayakovets@ukr.net

Луговський Олександр Федорович,
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри дизайну Черкаського
державного технологічного університету,
<https://orcid.org/0000-0003-4208-7805>
saga-al@ukr.net

РЕГІОНАЛЬНА СВОЄРІДНІСТЬ РОЗВИТКУ ДИЗАЙН-ОСВІТНІХ ОСЕРЕДКІВ

Мета роботи полягає у визначенні викликів, що стоять перед фахівцями регіонального дизайну і освіти та окресленні актуальних напрямків у підготовці фахівців, зокрема з промислового дизайну, здатних інтегрувати сучасні зарубіжні надбання з національними художньо-культурними традиціями. **Методологія дослідження** полягає у застосуванні компаративного та історико-порівняльного методів. Зазначений методологічний підхід дозволяє розкрити та піддати аналізу певні етапи становлення вітчизняного дизайн-простору, що, у перспективі, сприятиме формуванню сучасної моделі національно орієнтованої креативної економіки. **Наукова новизна.** На прикладі однієї спеціалізації «Промисловий дизайн» кафедри дизайну Черкаського державного технологічного університету показано, як відбувається інтеграція сучасних зарубіжних надбань з національними художньо-культурними традиціями на регіональному рівні. **Висновки.** Осмислення викликів, що постають перед вітчизняним дизайном як особливою галуззю освіти, якій відводиться знакова роль, пов'язана із тим, що окрім іншого, на неї покладається відповідальна місія збереження національної спадщини, духовності народу, формування естетичної культури особистості та національної самосвідомості, у окреслених соціально-економічних реаліях набувають нового наповнення. Зокрема, оскільки існує стійка тенденція того, що комп'ютерні зображення виробів і об'єктів стають інформативно переконливішими і більш якісними та сприяють швидкому знаходженню спільної мови між виконавцем та замовником, то при оволодінні студентами-дизайнерами сучасними технологіями необхідно забезпечити високопрофесійний консультативний супровід із питань розвитку технологій, матеріалознавства, сучасних прийомів формоутворення і трендів, наприклад, у промисловому дизайні. Звернення в художньо-проектній практиці до концепції сталого розвитку, принципу дизайн-інновації, соціально значущих проблем сьогодення виховує у фахового дизайнера відповідальне ставлення до поширення та наслідків використання свого творчого продукту.

Ключові слова: регіональні дизайн-освітні осередки, дизайн, промисловий дизайн, проектування.

Yakovets Inna, Doctor of Study of Art, Associate Professor of Design, Head of the Department of Design, Cherkasy State Technological University; Luhovskyi Oleksandr, Candidate of Study of Art, associate professor of the department of Design, Cherkasy State Technological University

Regional originality of development of design-educational centers

The purpose of the article is to identify the challenges, that are facing specialists in regional design and education and to outline the actual trends in the training of specialists, including industrial design, which able to integrate modern foreign heritage with national artistic and cultural traditions. **Methodology.** The research methodology is to apply comparative and historical-comparative methods. This methodological approach allows to reveal and to expose analyzing certain stages of formation of the domestic design space, which, in the long run, will contribute to the formation of a modern model of the nationally oriented creative economy. **Scientific novelty.** The example of one specialization "Industrial Design" of the Department of Design of Cherkasy State Technological University shows how

the integration of modern foreign heritage with national artistic and cultural traditions at the regional level. **Conclusions.** Understanding the challenges that are facing domestic design as a special field of education plays a significant role due to the fact that, among other things, on her relies on a responsible mission to preserve national heritage, the spirituality of the people, the formation of aesthetic culture of personality and national identity, in these socio-economic realities acquire new content. In particular, as there is a rack tendency that the computer images of products and objects become informatively convincing and high quality and contribute to the rapid finding of a common language between the executant and the customer, when students-designers master modern technologies it is necessary to provide highly professional consulting issues of technology development, materials science, modern methods of shaping and trends, for example, in industrial design. The appeal in art and project practice to the concept of sustainable development, the principle of design innovation, socially significant problems of today brings up a professional designer's responsible attitude to the dissemination and consequences of using his creative product.

Key words: Regional design-educational centers, design, industrial design, designing.

Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі розбудови України виникає гостра потреба вдосконалення процесу адаптації студентів-дизайнерів до змін, що відбуваються в соціально-економічному розвитку країни. Такі зміни диктуються багатьма чинниками і один із них – прагнення керівництва держави створити сприятливі умови для розвитку через стимулювання сектору креативної економіки, де дизайну відводиться ключова роль. Підготовка кваліфікованих фахівців для цього сегменту економіки покладається на заклади, що входять до системи художньої освіти. У незалежній Україні кількість дизайн-освітніх осередків випереджає показники провідних країн світу, але сучасні реалії вимагають іншого – якості підготовки фахівців. Тому дослідження досвіду підготовки фахівців і організації навчального процесу в окремо узятому регіоні України може принести користь для усієї дизайн-спільноти.

Аналіз досліджень і публікацій. Для проведення дослідження проаналізовано публікації значного кола науковців, що в тій чи іншій мірі зверталися до заявленої теми даної статті. Зокрема, розгорнутий аналіз проблеми трансформацій найзагальніших властивостей української дизайн-освіти протягом чвертьвікового періоду незалежної держави свого часу зробив В. Даниленко [6]. Вимоги до рівня професійно-особистісних якостей майбутніх фахівців в галузі дизайну розглянуто у статті О. Гончар та О. Соболева [5]. Із своїми уявленнями про комплексний розгляд дизайну на сучасному етапі у контексті теоретико-методологічних концепцій з екологічною складовою ознайомила наукову спільноту Н. Вергунова [4]. О. Бойчук визначав відповідності дизайну вимогам сьогодення [2; 3]. Разом із тим, у публікаціях питання своєрідності розвитку дизайн-освітніх осередків в сучасних умовах не розглядалася, тому узагальнені висновки

про стан вітчизняного дизайну перших десятиліть ХХІ ст. певною мірою деформує уявлення про потенційні шляхи його становлення і подальшого розвитку.

Мета дослідження полягає у визначенні викликів, що стоять перед фахівцями регіонального дизайну і освіти та окресленні актуальних напрямків у підготовці фахівців, зокрема з промислового дизайну, здатних інтегрувати сучасні зарубіжні надбання з національними художньо-культурними традиціями.

Виклад основного матеріалу. Зростання соціального статусу творчих професій у сучасній Україні відбувається на тлі демократичних змін, що покликані кардинально реформувати підвалини розвитку держави. Кількість факторів, що спричиняють суттєвий вплив на ці процеси збільшується чи не щодня і, відповідно, в тій чи іншій мірі ці зміни транслуються і на сферу дизайнерських послуг і дизайн-освіти. І тут важливим буде вивчення світового досвіду державної підтримки цієї галузі діяльності. У західних країнах дизайн входить до креативних секторів економіки, тому там передбачаються моделі роботи і підтримки цієї прибуткової індустрії. Так, у Великій Британії це покладено на «Раду дизайну Великої Британії» – незалежну організацію, що була заснована ще у 1944 р. Для вітчизняного досвіду це цікаве тим, що такий крок був зроблений урядом Великої Британії для сприяння економічному відновленню країни через підвищення ролі дизайну у продуктах британської промисловості. Як результат такої політики, за даними експертів PPV Knowledge Networks [7], у 2017 р. сектор креативної економіки Британії складав 14,2 % від валової доданої вартості в економіці в цілому. Крім того, відмічається, що між 2010 та 2016 рр. креативні індустрії у Великій Британії вирости майже вдвічі більше, ніж економіка загалом. Констатується, що дієвість такої політики настільки ефективна,

що у 2018 р. кожне одинадцятье робоче місце в країні припадало саме на креативні індустрії. Згідно даних, тоді ж в цих індустріях загалом працювало 2,5 млн. фахівців.

Свої моделі роботи і підтримки креативного сектору та дизайну зокрема має кожна європейська країна. Україну, вочевидь, ще тільки чекає робота над створенням власної моделі креативної економіки, адаптованої до сучасних вітчизняних реалій.

Підґрунтя для формування такої моделі, згідно даних отриманих у результаті реалізації проекту «Моніторинг розвитку дизайну в Україні» (2019 р.) в рамках програми Українського культурного фонду «Український культурний монітор» [8], уже закладено, оскільки спостерігається стрімкий розвиток українського дизайну протягом майже десяти років. Відбувається це, на думку авторів дослідження, завдяки позитивній динаміці економічного розвитку держави. А ще у найбільших містах формуються сталі дизайн-спільноти, відбуваються профільні заходи, започатковуються нішеві видання. Але головне – формується запит бізнесу на професійні дизайнерські послуги. Разом із тим, оцінити внесок дизайну в економіку України складно, оскільки не розроблено методології оцінки його внеску у вартість кінцевих продуктів. Зокрема самі як надавачі, так і споживачі означених послуг ще не готові ділитися необхідною інформацією для підготовки відповідної статистики, бо чітко артикульованих вимог теж не сформульовано. Тому що це може бути як робота дизайнерів у власне індустріях дизайну, так і представників інших професій в індустрії дизайну та дизайнерів в інших сферах економіки тощо. Можна констатувати, що процес становлення культури підприємництва та підтримки малого бізнесу у сфері креативної економіки в Україні наразі розглядається як перспективний.

У розвинених країнах вищі навчальні заклади мають прерогативи у визначенні освітніх напрямків для креативної економіки. Завдяки цьому економіка отримує кваліфікованих фахівців, нових підприємців, що розуміють цінність дизайну для бізнесу та генерації конкурентного продукту, що вирішує проблеми споживачів.

Як відмічав свого часу В. Даниленко, кількість вищих навчальних закладів в Україні, що мають програми з дизайну, не лише співставна з тією, що є у розвинених дизайнерських країнах Європи, а подекуди й перевищує європейський показник. При цьому, що позитивно, українські заклади

рівномірно розташовані на території країни [6].

За даними із цього ж джерела, кількість освітніх дизайн-осередків в Україні із освітніми рівнями бакалавр та магістр (станом на 2017 р.) складала 48 осередків. Найбільше – 13 у Київській області. У наших реаліях можна говорити, що це закономірно, тому що всяка активна діяльність тяжіє до центрів, де ймовірність реалізації свого потенціалу має більше шансів. Для охочих отримати дизайн-освіту, це ще й підсвідомі сподівання на ймовірність високої якості навчання у великому науково-культурному і промисловому центрі.

У Черкаському регіоні функціонує три освітні дизайн-осередки. Одним із таких осередків у 2002 році стала кафедра дизайну у Черкаському державному технологічному університеті, де готують фахівців за професійним спрямуванням: «Графічний дизайн», «Дизайн середовища», «Дизайн одягу», «Промисловий дизайн». Тут необхідно зазначити, що такий вибір не став випадковим, оскільки протягом багатьох років саме така структура дизайнерських спеціалізацій була характерною для провідних профільних дизайн-осередків: Харківської, Київської і Львівської академій.

Наслідуючи тенденції, що виникли ще на початку 1990-х років, досить упевнено у сучасних умовах почуваються графічний дизайн та дизайн середовища (інтер'єру). Це зумовлено об'єктивними причинами, що віддзеркалюють сучасну ситуацією в економіці: про серійне виробництво промислової продукції говорити доводиться досить обережно. Тому, наприклад, промисловий дизайн за обсягом розробок у практичній сфері поступається згаданим вище напрямкам дизайнування.

У таких умовах колектив спеціалізації «Промисловий дизайн» на кафедрі дизайну поставив за мету визначити свою «нішу» і цілеспрямовано, крок за кроком, її розбудувати, інтегруючи сучасні зарубіжні надбання з національними художньо-культурними традиціями, постійно підвищувати свій професійний рівень та залучати до професійного діалогу практикуючих дизайнерів, зокрема із числа випускників попередніх років. Остання позиція із сказаного вище була втілена у проведенні анкетування випускників спеціалізації «Промисловий дизайн», що або вважають дизайн основним видом своєї професійної діяльності, або мали певний

практичний досвід у цій сфері. Загалом отримані при анкетуванні результати дають певний привід для оптимізму, бо озвучені респондентами оцінки, наприклад, рівня освітніх послуг, що надають студентам на спеціалізації «Промисловий дизайн», досить високі. За великим рахунком, на думку наших колег, отриманих знань і навиків достатньо для початку самостійної професійної діяльності. Звучали побажання щодо необхідності спілкування студентів із практикуючими професіоналами, що могли б на власному прикладі мотивувати студентів і простими словами відповісти на ще не цілком професійно сформульовані питання.

Окремі відповіді дизайнерів підтвердили певні міркування авторів публікації щодо законотворчих ініціатив у сфері вищої освіти. Так, згідно закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти» від 14.01.2020 р. пропонується узаконити дуальну освіту (навчальний заклад готує фахівця разом з бізнесом і до 70% часу студенти навчаються на підприємстві). Дуальна освіта – це фактично робочий час, включений в навчальний. За нього студент отримує зарплатню і здобуває практичні навички [1]. Для студента-дизайнера це проявлятиметься у можливості закріплювати знання конкретних дизайнерських робочих інструментів і набувати практичний досвід. Стосовно цього опитаними озвучувалися думки, наприклад, що в такому разі обране підприємство має сповідувати відповідну філософію і вирізнятися високою корпоративною культурою. Для сфери промислового дизайну це відразу ж досить проблематична постановка питання. Тому допис іншого респондента, практикуючого дизайнера Д. Черняєва, у даному разі звучить обнадійливіше: «...не рекомендую, бо університет дає необхідну базу: смак, окомір, знання композиції, шрифти, основи формоутворення тощо. А робота – це далеко не завжди творчий процес. Краще у ЗВО імітувати роботу підприємства, можливо, навіть, у гіпертрофованій формі. Так, гіпотетично, з'являється потенційна можливість підготувати фахівця для умовного Франкфурта, і після подібної підготовки студент впорається із черкаським рекламним агентством, а от навпаки – навряд...».

Загалом результати анкетування показують, що промисловий дизайн – це актуально, перспективно, сучасно. Головне, щоб студент усвідомив, що навчатися

доведеться протягом усього життя, тому що це не залежить від того, де ти отримував освіту – у столичному виші чи у обласному центрі одного із регіонів України.

Роботи студентів спеціалізації «Промисловий дизайн» кафедри дизайну Черкаського державного технологічного університету останніх років підтверджують, що при професійній та грамотній організації навчального процесу можна розробляти проекти високого рівня, що відповідатимуть сучасним тенденціям проектно-практики. Так, у бакалаврській роботі «Дизайн-проект меблів для офісу із використанням процесу апсайклінгу» студентки В. Мандри, був запропонований варіант практичного втілення популярної нині концепції сталого розвитку (Sustainable development), що покликана інтегрувати економічні, екологічні та соціальні аспекти. Реалізація згаданої концепції сталого розвитку у сфері дизайну визначається терміном «Sustainable design». Свого часу Н. Вергунова запропонувала відкоригований переклад названого терміну – розуміти це явище як *екологічно усвідомлене проектування*, оскільки створені у такий спосіб об'єкти предметно-просторового середовища мають яскраво виявлену екологічну цінність [4]. Тож своєю роботою В. Мандра продемонструвала здатність професійно оперувати дизайнерськими підходами для розробки об'єктів з екологічною цінністю та означила шляхи вдосконалення, застосовуючи найдоцільніші проектні рішення. Запропоновані проектні рішення покликані сприяти формуванню суспільної свідомості в частині «культури поведінки» з побутовими відходами та раціональним використанням ресурсів. У проекті пропонується повторне застосування уже одного разу використаної для виготовлення предмету сировини без її переробки. Дизайнерський пошук спрямований на віднайдення можливості повторного використання самого об'єкту предметно-просторового середовища. Тому для дизайнерів такий вид проектування дає можливість не лише творчо переосмислити чийсь ідею, а ще і вивчати історію предметної культури. На рис. 1 показана послідовність втілення творчої концепції: об'єкт обраний для дизайнерського аналізу (а); ескізний пошук проектно-образного рішення предмета із новими споживчими характеристиками (б); дизайн-пропозиція, як кінцевий варіант проектного пошуку (в).

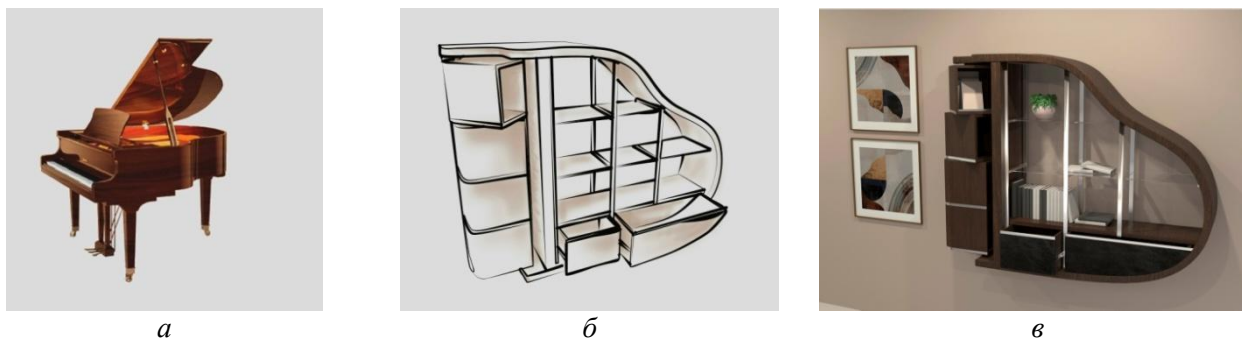

Рис. 1 а-в. Фрагменти графічної частини кваліфікаційної роботи бакалавра за темою: «Дизайн-проект меблів для офісу із використанням процесу апсайклінгу».
Автор: Мандра В. Керівник: доцент О. Луговський, ЧДТУ, 2020

Втілення інноваційного проектування в практику дизайну і сферу професійної освіти вимагає ефективнішого застосування капіталу набутих знань і навичок. Свого часу О. Бойчук у дослідженні про роль чинника системності в інноваційному дизайні озвучив тезу, що успішно здійснену модернізацію можна розглядати як початковий ступінь у ланцюжку дизайн-інновацій (на прикладі дизайнерського рішення релакс-крісла «Conform Timeout») [3]. У кваліфікаційній роботі бакалавра на тему «Дизайн-проект спорт-кару» студент В. Кухарчук за прототип узяв чотиримісний спортивний електрокар Tesla Roadster.

Щоб запропонований дизайн-проект електрокара не справляв враження ще одного рендера із існуючої моделі, студент запропонував державній екзаменаційній комісії розгорнутий звіт про хід проектного пошуку. У спрощеній формі це подано на рис. 2 а-г. Діючи за уже класичною схемою в процесі проектного пошуку вирішення поставленої задачі, студент після ескізного пошуку (рис. 2 а), виконання цифрових тривимірних полігональних моделей елементів кузова (рис. 2 б) із виходом на кольоровий презентаційний варіант (рис. 2 в), завершив роботу виготовленням масштабного макета із використанням технології 3d-друку (рис. 2 г).

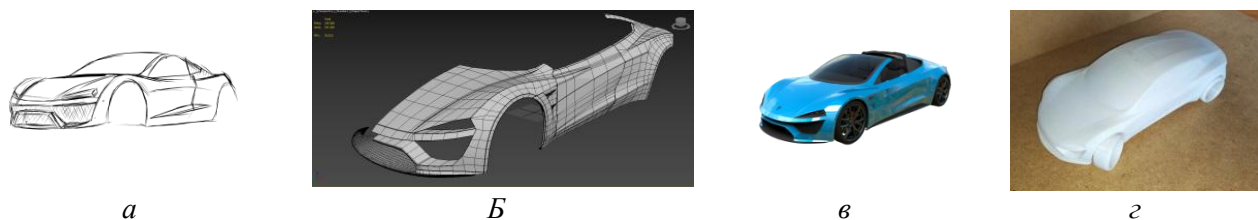

Рис. 2 а-г. Фрагменти графічної частини кваліфікаційної роботи бакалавра за темою: «Дизайн-проект спорт-кару».
Автор: Кухарчук В. Керівник: доцент Луговський О. ЧДТУ, 2020

Послуга по виконанню 3d-друку була надана компанією Easy3dprint (м. Харків). Таким чином, на наше переконання, студент продемонстрував ефективне застосування набутих протягом навчання знань і навичок. Виконана віртуальна цифрова 3d модель для графічної частини дизайн-проекту була успішно перевірена на достовірність при візуалізації проектної ідеї у роздрукованій об'ємній фізичній моделі. Тож при оцінюванні професійного рівня фахівця до уваги бралось те, як поряд із вільним володінням інструментарієм комп'ютерного моделювання форми студент при відображенні дизайнерські ідеї продемонстрував ще й вправність при використанні традиційних засобів художньо-

проектної графіки. Втім, слід визнати існування стійкої тенденції, що комп'ютерні зображення виробів і об'єктів стають інформативно переконливішими і більш якісними з точки зору точності передачі як пластичних сполучень і нюансів форми, так і демонстрації важливих для виробника (або замовника) технічних деталей, конструктивних вузлів, покриттів поверхонь [2]. А виконаний за тими ж комп'ютерними зображеннями макет із використанням технологій 3d-друку демонструє, що виконавча (ремісничка) складова творчого процесу знаходиться під перманентним натиском науково-технічного прогресу. Тому ці тенденції також знаходять своє відображення при формуванні навчальних

планів підготовки фахівців на кафедрі дизайну ЧДТУ.

Практичне впровадження комп'ютерної розробки було також втілене на кафедрі дизайну при виконанні тактильного посібника для Комунального закладу «Черкаська спеціальна школа Черкаської обласної ради» (Рис. 3).

Рис. 3. Тактильний посібник для дітей з порушеннями зору та незрячих. ЧДТУ, 2019

Деталі мосту, зображеного на рис. 3, були виготовлені на спеціальному обладнанні за цифровою моделлю, виконаною викладачем кафедри дизайну Р. Савісько. Сам макет виконаний студентами кафедри дизайну у 2019 році в рамках реалізації соціального проекту, націленого на поліпшення ефективності навчання та реабілітації і соціалізації учнів з порушеннями зору та незрячих. Залучення студентів до виконання завдань подібного спрямування формує ціннісні орієнтири у студентів-дизайнерів, сприяє усвідомленню майбутніми фахівцями у галузі дизайну високого рівня професійно-особистісної відповідальності за свій творчий продукт [5]. Окрім цього, під час втілення таких проектів вибудовується взаємодія учасників навчально-виховного процесу у системі вищої мистецької школи, і, в певній мірі, вивчаються процеси інтеграції та диференціації мистецької освіти в умовах ринку (через взаємодію замовник-виконавець). Також виконавці цього тактильного посібника отримали Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір за №922293 від 20.09.2019 р. В офіційному охоронному документі, що засвідчує авторство і право власності на твір вказано колектив співавторів у складі: доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри дизайну Яковець Інна Олександрівна; кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри дизайну Луговський Олександр Федорович; старший викладач кафедри дизайну Чугай Наталія Миколаївна та студенти: Прудіус Євгеній Вікторович, Борисова Маргарита

Віталіївна, Харченко Олексій Сергійович, Червонопільський Сергій Валентинович.

Наукова новизна. На прикладі однієї спеціалізації «Промисловий дизайн» кафедри дизайну Черкаського державного технологічного університету показано, як відбувається інтеграція сучасних зарубіжних надбань з національними художньо-культурними традиціями на регіональному рівні.

Проведене дослідження щодо визначення своєрідності регіональних дизайн-освітніх осередків дозволяє зробити наступні висновки.

Висновки.

1. Незважаючи на те, що регіональний дизайн України початку ХХІ століття має в основному лабораторно-виставковий прояв, це не заважає активним учасникам цього роду мистецької діяльності демонструвати здатність генерувати ідеї, що відповідають сучасним тенденціям проектно-культури.

2. Існує стійка тенденція у тому, що комп'ютерні зображення виробів і об'єктів стають інформативно переконливішими і більш якісними та сприяють швидкому знаходженню спільної мови між виконавцем та замовником. Тому при оволодінні студентами-дизайнерами сучасними технологіями повинен здійснюватися високопрофесійний консультативний супровід із питань розвитку технологій, матеріалознавства, сучасних прийомів формоутворення і трендів, наприклад, у промисловому дизайні.

3. Оскільки дизайн, як особливий галузі освіти відводиться знакова роль, що пов'язана, окрім іншого, також із збереженням національної спадщини, духовності народу, формуванням естетичної культури особистості та національної самосвідомості, то необхідно продовжувати роботу над осмисленням ролі регіональних дизайн-освітніх осередків у цьому процесі.

4. Звернення у художньо-проектній практиці до концепції сталого розвитку, принципу дизайн-інновації, соціально значущих проблем сьогодення виховує у фахового дизайнера відповідальне ставлення до поширення та наслідків використання свого творчого продукту.

Література

References

1. І. Андрейців, К. Хорошак. Що буде зі вступом, навчанням та управлінням в університетах: інтерв'ю заміністра МОН Єгора Стадного. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2020/01/21/239627/> (дата звернення: 03.05.2020)
2. Бойчук О. Дизайн постіндустріальної епохи: нові виміри, нові вимоги. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. 2017, №5. С. 66-72.
3. Бойчук О. Чинник системності в інноваційному дизайні. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. 2019. №5. С. 5-11.
4. Вергунова Н. Sustainable design. Проектні підходи і напрямки розвитку. Мистецтвознавчі записки: зб. наук. праць. 2020. Вип. 38. С. 20-24.
5. Гончар О.В., Соболев О.В. Траєкторія професійного розвитку студентів-дизайнерів у вищому навчальному закладі України XXI ст. [Текст] Гончар О.В., Соболев О.В. Вісник ХДАДМ. Харків: ХДАДМ, 2017. № 5. Ст. 4-7.
6. Даниленко В. Дизайнерська освіта України : перехід у нову якість / В. Я. Даниленко. Вісник ХДАДМ. Харків :ХДАДМ, 2017. № 3. С. 4–10.
7. Про діяльність Ради дизайну у Великій Британії. URL: <https://info.ppv.net.ua/design-council-spark/> (дата звернення: 03.05.2021)
8. Стан розвитку дизайну в Україні. URL: https://www.ppv.net.ua/uploads/work_attachments/Ukrainian_Design_Monitoring_PPV_2019_UA.pdf (дата звернення: 03.05.2020)

1. I. Andreytsiv & K. Khoroshchak. (2020). What will happen to admission, study, and management in universities: an interview with Deputy Minister of Education and Science Yegor Stadny. Retrieved from: <https://life.pravda.com.ua/society/2020/01/21/239627/>
2. Boychuk, O. (2017). Design of the post-industrial era: new dimensions, new requirements. Visnyk KhDADM, 5, 66-72 [in Ukrainian].
3. Boychuk, O. (2019). Systematic factor in innovative design. Visnyk KhDADM, 5, 5-11 [in Ukrainian].
4. Vergunova, N. (2020). Sustainable design. Design approaches and directions of development. Mystetstvoznavchi zapysky: zb. nauk. prats', 38, 20-24 [in Ukrainian].
5. Gonchar, O. & Sobolev, O. (2017). The trajectory of professional development of students-designers in the higher educational institution of Ukraine of the XXI century. Visnyk KhDADM , 5, 4-7 [in Ukrainian].
6. Danylenko, V. (2017). Design Education in Ukraine: Transition to the New Quality]. Visnyk KhDADM, 3, 4–10 [in Ukrainian].
7. About the activities of the Design Council in Great Britain. (2019). Retrieved from: <https://info.ppv.net.ua/design-council-spark/>
8. The state of design development in Ukraine. (2019). Retrieved from: https://www.ppv.net.ua/uploads/work_attachments/Ukrainian_Design_Monitoring_PPV_2019_UA.pdf

*Стаття надійшла до редакції 10.03.2021
Отримано після доопрацювання 05.04.2021
Прийнято до друку 12.11.2021*